

УДК 34.096:340.13

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.19.04>

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОВЕРХНЕВОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗАТРИМАНОВОГО ЯК ПРЕВЕНТИВНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЗАХОДУ: ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ ВІД ОСОБИСТОГО ОГЛЯДУ ТА ЗОВНІШНЬОГО ОБШУКУ ОСОБИ

Ярошак Олег Ярославович,
викладач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
(Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Луценко Павло Валерійович,
викладач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
(Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

У роботі розглянуто значення та процесуальні особливості застосування деяких правових категорій, котрі використовуються правоохоронцями в оперативно-службовій діяльності підрозділів Національної поліції України (далі – НПУ), а також входять до складу категоріального апарату теорії держави і права та є невід'ємними елементами (термінами) чинного законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

Відокремлено та проаналізовано значення таких термінів, як поверхнева перевірка, особистий огляд та особистий обшук, визначено специфіку їхнього застосування як поліцейських заходів примусу під час опису конкретних ситуацій фахової діяльності правоохоронців.

Спираючись на нормативно-правові акти, попередні напрацювання науковців-юристів та інші літературні джерела, проаналізовано основні положення законодавства, котрі регламентують особливий порядок застосування вищезазначених категорій в оперативно-службовій діяльності працівників поліції.

Охарактеризовано особливості застосування категорії «поверхнева перевірка», яка використовується, в першу чергу, під час опису та врегулювання ситуацій, пов'язаних із забезпеченням правоохоронцями заходів безпеки (особистої, публічної) у системі превентивної діяльності.

Термін «особистий огляд/огляд речей» використовується щодо характеристики обставин та умов, пов'язаних в першу чергу із службовою діяльністю поліцейського під час розслідування вчинених особою адміністративних правопорушень (є заходом забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення).

Термін «обшук особи/особистий обшук» традиційно застосовується при розгляді питань, пов'язаних із процесуальними діями правоохоронців під час розслідування вчинених злочинцями кримінальних злочинів (забезпечення доказів у кримінальній справі).

За результатами дослідження зроблено наступні узагальнення:

1) терміни «поверхнева перевірка», «особистий огляд» і «зовнішній обшук» в контексті здійснення поліцейськими правоохоронної діяльності, а також слова

і словосполучення, що містять зазначені категорії, можуть уживатись у вітчизняному законодавстві як у широкому, так і вузькому значеннях;

2) у широкому значенні вказані вище терміни, а також слова та словосполучення, до складу яких вони входять, можуть або ототожнюватися між собою, або співвідноситися як загальне й окреме в системі поліцейських заходів примусу;

3) у вузькому значенні категорії «поверхнева перевірка», «особистий огляд» і «зовнішній обшук», а також слова та словосполучення, до складу яких вони входять, розмежовуються між собою, оскільки відображають різні аспекти фахової діяльності уповноважених суб'єктів владних повноважень (працівників поліції): превентивна діяльність, припинення та розслідування адміністративних правопорушень, розслідування кримінальних злочинів.

Ключові слова: правоохоронна діяльність, МВС України, поверхнева перевірка, особистий огляд та зовнішній обшук, особливості застосування, теорія держави і права, зміст норм права, нормативно-правові акти, чинне законодавство, юрисдикція поліцейських.

LEGAL FEATURES OF THE SUPERFICIAL INSPECTION OF A DETAINED AS A PREVENTIVE POLICE MEASURE: PROCEDURAL DIFFERENCES FROM PERSONAL EXAMINATION AND EXTERNAL SEARCH

Yaroshak Oleh Yaroslavovych,
Lecturer at the Department of Special
Physical and Fire Training
(Kherson Faculty of Odesa State
University of Internal Affairs, Kherson,
Ukraine)

Lutsenko Pavlo Valeriiovych,
Lecturer at the Department of Special
Physical and Fire Training
(Kherson Faculty of Odesa State
University of Internal Affairs, Kherson,
Ukraine)

The paper considers the meaning and procedural features of the application of some legal categories which are used by law enforcement officers in the operational and service activities of the National Police of Ukraine (hereinafter – NPU), as well as are part of the categorical apparatus of the theory of state and law and are integral elements (terms) of current legislation in the field of law enforcement.

The meaning of such terms as superficial inspection, personal examination and external search is singled out and analyzed, the specifics of their use as police coercive measures in describing specific situations of professional activity of law enforcement officers are determined.

Based on regulations, previous works of legal scholars and other literary sources, the main norms of the legislation governing the special procedure for the application of the above categories in the operational and service activities of police officers are analyzed.

The peculiarities of the application of the category «surface inspection», which is used primarily in the description and settlement of situations related to the provision of security measures by law enforcement officers (personal, public) in the system of preventive activities are described.

The term «personal examination/examination of items» is used to describe the circumstances and conditions that are primarily related to the official activities of the police during the investigation of administrative offenses committed by a person (is a measure to ensure the proceedings in cases of administrative offenses).

The term «search of a person/personal search» is traditionally used when considering issues related to the procedural actions of law enforcement officers during the investigation of criminal offenses committed by criminals (providing evidence in a criminal case).

According to the results of the study, the following generalizations were made:

1) the terms «superficial inspection», «personal examination» and «external search» in the context of police enforcement activities, as well as words and phrases that contain these categories, can be used in domestic law in both broad and narrow meanings;

2) in a broad sense, the above terms, as well as the words and phrases of which they are a part, can either be identified with each other, or correlated as a general and separate in the system of police coercive measures;

3) in the narrow sense of the category «superficial inspection», «personal examination» and «external search», as well as the words and phrases of which they are a part, are distinguished from each other, as they reflect different aspects of professional activities of authorized subjects of power (police officers) – preventive activities, termination and investigation of administrative offenses, investigation of criminal offenses.

Key words: law enforcement activity, MIA of Ukraine, categories of superficial inspection, personal examination and external search, peculiarities of application, theory of state and law, content of legal norms, normative legal acts, current legislation, police jurisdiction.

Постановка проблеми. Забезпечення правового порядку, охорона громадського порядку (далі – ОГП) та забезпечення публічної безпеки повинна здійснюватися з дотриманням прав і свобод громадян, що гарантується Конституцією України. Такі вимоги відображено також і в міжнародних нормах (Загальна декларація прав людини [2], Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод [3], Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [4], Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку [5], Кодекс поведінки службовців органів правопорядку [6], Декларація про поліцію [7], які реалізуються у вітчизняному законодавстві: Кримінально-процесуальному кодексі України (далі – КПК України) [8], Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [9], Законі України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію» [10] та інших.

Одним із вагомих адміністративно-юрисдикційних повноважень поліції є можливість застосування нею заходів примусу (поверхневої перевірки, адміністративного огляду, особистого обшуку). Підстави, порядок і процесуальна форма їх здійснення регулюються багатьма нормативно-правовими актами, зокрема, КУпАП, КПК, ЗУ «Про Національну поліцію», відомчими нормативними інструкціями, наказами тощо. Аналіз їхнього змісту дозволяє дійти до висновку, що нині так і залишаються неврегульованими або недостатньо врегульованими питання щодо меж здійснення поліцією цього заходу державного примусу.

Зважаючи на те, що повага до людини, забезпечення прав і свобод людини й громадянина є конституційним обов'язком органів поліції, застосування ними будь-якого заходу примусу повинно здійснюватися на відповідній правовій основі та бути забезпечене комплексом юридичних гарантій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування заходів примусу органами (підрозділами) та окремими правоохоронцями Національної поліції

України досліджували більшість вітчизняних науковців: О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, С.Т. Гончарук, М.М. Дорогих, В.В. Зуй, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупа та інші. До цього питання в своїх дослідженнях зверталися й зарубіжні науковці, зокрема, такі як С.О. Безсмертний, І.І. Веремєєнко, О.І. Галаган, М.І. Єропкін, О.П. Коренєв, В.М. Манохін, Л.Л. Попов, Ю.С. Рябов, В.М. Самсонов, О.С. Фролов О.П. Шергін, В.А. Юсупов та інші. Проте в наукових дослідженнях зазначених науковців проблема поверхневої перевірки, огляду чи обшуку не є предметом спеціального дослідження і висвітлюється фрагментарно. Комплексний монографічний або дисертаційний аналіз цієї проблеми нині відсутній.

Поверхнева перевірка є відносно новим інститутом для українського законодавства, він визначений статтею 34 ЗУ «Про Національну поліцію» та *входить до складу поліцейських превентивних заходів* (розділ 5 «Поліцейські заходи» цього нормативно-правового акту) [10]. За змістом він суттєво відрізняється від особистого огляду та зовнішнього (поверхневого) обшуку, однак на практиці ця різниця поки відчувається слабо, що призводить до службових зловживань і порушень прав та законних інтересів громадян. Ситуація ускладнюється й тим, що на сьогодні відсутнє нормативно-правове визначення терміну «огляд», а також чітко не встановлено коло посадових осіб органів поліції, які мають право застосовувати ці заходи адміністративно-правового примусу. Вживання в законодавстві термінології на зразок «уповноважені особи органів внутрішніх справ» за відсутності відповідної норми закону не відповідає вимогам статті 19 Конституції України. Тому дослідження правових підстав і процесуальних засад застосування органами поліції усіх видів огляду в контексті дотримання прав людини й громадянина, до яких вжито цей захід, є надзвичайно актуальним.

Постановка завдання. Мета й завдання дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та практики його застосування необхідно: 1) визначити сутність, поняття, порядок і процесуальну форму використання працівниками поліції різних видів огляду особи; 2) розкрити систему юридичних гарантій захисту прав громадян, до яких вжито ці поліцейські заходи примусу, а також уточнити правові механізми їхньої реалізації; 3) виробити науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення тактики дій правоохоронців на основі правильного використання ними норм законодавства в поліцейській діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до п. 1 статті 34 Закону України «Про Національну поліцію» поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо є достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб (п. 2 статті 34 цього ж закону) [10].

Поліцейський відповідно до п. 4 статті 34 ЗУ «Про Національну поліцію» *може здійснювати* поверхневу перевірку речі або транспортного засобу в таких випадках: 1) якщо є достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб; 2) якщо є достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб; 3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути

скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку [10].

Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський під час здійснення поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону (п. 5 статті 34 ЗУ «Про Національну поліцію») [10]. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу [там само, п. 6 статті 34 ЗУ «Про Національну поліцію»].

У разі виявлення в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 КПК України [8]. Зокрема, п. 5 цієї статті КПК України визначає такий порядок їх зберігання – при проведенні огляду дозволяється: 1) вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та 2) речей, вилучених з обігу; 3) всі вилучені речі й документи підлягають негайному огляду та опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду; 4) у разі, якщо огляд речей і документів на місці здійснити неможливо або їхній огляд пов'язаний з ускладненнями, вони тимчасово опечатуються і зберігаються в такому вигляді доти, доки не буде здійснено їхній остаточний огляд й опечатування [8].

Тільки поверхнева перевірка може передувати іншим видам огляду (обшуку), а не навпаки, адже спосіб, у який вона здійснюється (візуальний огляд), відрізняється від огляду (обшуку), що передбачає тактильний контакт, тобто вони мають різні мету й результат.

Щодо дотримання гарантій особи, які вона має за застосування поліцейськими цього превентивного заходу, то *поверхнева перевірка не потребує отримання дозволу суду (санкції)* для її проведення та складання протоколу. Законодавство (п. 3 статті 34 ЗУ «Про Національну поліцію» [10]) гарантує лише те, що вона має здійснюватися поліцейським відповідно до статті (а в невідкладних випадках – будь-яким поліцейським лише з використанням спеціального приладу або засобу).

Суттєвою відмінністю поверхневої перевірки від особистого огляду є спосіб здійснення перевірки, а саме візуальний огляд, тобто тактильний контакт особи з поліцейським відсутній. Поліцейський оглядає лише те, що бачить, або речі, що самостійно показуються особою. У цьому випадку положення ч. 6 статті 34 ЗУ «Про Національну поліцію» не має імперативного характеру, тобто особа показує лише вміст речей чи транспортного засобу, а не окремі речі [10]. Тактильний контакт може мати місце тільки у вигляді проведення по поверхні одягу рукою, спеціальним технічним приладом (засобом), наприклад, металошукачем тощо. Такий спосіб значно відрізняє його від особистого огляду, під час якого поліцейський *самостійно знаходить* речі, оглядає їх тощо. Як вважає законодавець, візуальний огляд є значно меншим втручанням у приватне життя особи, тому обсяг гарантій щодо дотримання прав і свобод є найбільш максимальним.

Опираючись на чинне законодавство та з метою дотримання принципу законності, необхідно *відрізнити поверхневу перевірку від особистого огляду й огляду речей особи та особистого обшуку (обшуку особи).*

Особистий огляд й огляд речей особи застосовується до особи, щодо якої є фактичні дані про вчинення адміністративного правопорушення, зокрема затриманої за його вчинення (огляд перед помещенням до кімнати для затриманих і доставлених має відбуватися у тому ж порядку).

Особистий обшук/обшук особи – застосовується до особи, затриманої через підозру у вчиненні кримінального правопорушення або до особи, яка має відношення до проведення обшуку її житла або іншого володіння особи.

Ці процедури не є альтернативними, тобто їх не можна застосувати поліцейськими на свій розсуд, а чітко регламентованими чинним законодавством і повинні застосовуватися за умов та на підставах, ним визначених.

Аналізуючи законодавство України, доцільно наголосити, що поверхнева перевірка особи, речей або транспортного засобу може передувати особистому огляду й огляду речей (обшуку) особи. Лише після проведення поверхневої перевірки та за наявності підстав, визначених законами, працівник поліції може також здійснити особистий огляд/обшук особи.

Відповідно до статті 264 «Особистий огляд та огляд речей» КУпАП, особистий огляд і огляд речей особи є заходом забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення [9].

Системний аналіз законодавства дає змогу окреслити такі *підстави для проведення особистого огляду й огляду речей особи*: 1) особа вчинила або вчиняє адміністративне правопорушення; 2) особа має характерні ознаки правопорушення на тілі, одязі тощо; 3) третя особа вказала, що конкретна особа вчинила правопорушення; 4) наявне орієнтування на особу, яка вчинила правопорушення.

Зазначені підстави безпосередньо не зазначаються ані в КУпАП [9], ані в Законі України «Про Національну поліцію» [10], тому, застосовуючи положення статті 260 «Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення» та глави 20 «Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративне правопорушення» КУпАП («...з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу <...> допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів...»), нами згруповано підстави в зазначеному списку [9].

Згідно з чинним законодавством (статті 251 «Докази» КУпАП) доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність цієї особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [9]. Ці дані встановлюються, зокрема, поясненнями *свідків*. У відповідності до вимог статті 272 «Свідок» КУпАП визначено, що «як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню за цією справою. На виклик органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, свідок зобов'язаний з'явитися в зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому по справі і відповісти на поставлені запитання» [9].

Свідки мають процесуальні права та обов'язки. Відповідно до статті 256 «Зміст протоколу про адміністративне правопорушення» КУпАП їх прізвища, адреси заносяться в протокол про вчинене порушником адміністративне правопорушення, вони разом з іншими учасниками підписують також цей процесуальний документ [9]; відповідно до вимог статті 269 «Потерпілий» КУпАП потерпілого може бути опитано як свідка відповідно до статті 272 КУпАП) [9]; згідно з вимогами статті 273 «Експерт» КУпАП експерт може ставити свідкам запитання, що стосуються предмета експертизи [9]; відповідно до статті 275 «Відшкодування витрат потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам» КУпАП свідкам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, які вони зазнали у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого

перебуває справа про адміністративне правопорушення; за особами, яких викликають як свідків зберігається у встановленому порядку середній заробіток за місцем роботи за час їхньої відсутності у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення [9]. Усі вищезазначені норми стосуються вчинення адміністративного правопорушення. Однак проблемою залишається широке трактування цих підстав, що призводить до невмотивованих, отже, безпідставних оглядів осіб.

Щодо правових гарантій, то законодавство (стаття 264 КУпАП) вимагає *проведення таких дій поліцейським однієї статі з тим, кого оглядають, та в присутності двох понятих тієї ж статі* [9]. Про такі дії складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення/протоколі про адміністративне затримання.

Крім цього існує низка проблем, пов'язаних із процедурою здійснення особистого огляду й огляду речей особи за участі інших учасників. Наприклад, статус такого учасника провадження у справах про адміністративне правопорушення як «*поятий*» взагалі не визначений КУпАП. Він лише згадується у відповідних положеннях статті 264 «Особистий огляді огляд речей» КУпАП [9], однак, на відміну від Митного кодексу України [11] чи КПК України [8], не висувається жодних вимог до нього. Наприклад, не надається визначення незацікавленої особи, тобто кола осіб, які не можуть брати участь в огляді як поняті або межі дієздатності понятого тощо.

Більш чітка визначеність щодо правового статусу понятих існує в Митному кодексі України (п. 6 статті 338 «Огляд та переогляд товарів, транспортних засобів»), в якому зазначається, що «огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється у присутності особи, яка переміщує ці товари, транспортні засоби через митний кордон України чи зберігає товари під митним контролем, а в разі її відсутності – за умови залучення *не менше ніж двох понятих*. Така ж вимога існує й щодо дотримання вимог статті 514 «Пред'явлення товарів, транспортних засобів, документів для впізнання» в частині понятих Митного кодексу України [11].

Понятими є особи, які залучаються до участі у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил (стаття 505 «Поняті у справі про порушення митних правил» Митного кодексу України). В якості понятих запрошуються особи, не зацікавлені в результатах огляду (переогляду). Працівники митних органів не можуть бути понятими. Так само відповідно до п. 5 статті 340 Митного кодексу України не можуть бути понятими родичі особи, яка підлягає особистому огляду, її представник та працівники митних органів [11].

Огляд особи в кримінальному процесі отримав назву «*обшук особи*»/«*особистий обшук*». Поняття «*особистий обшук та огляд речей*» в КПК України вживається лише у випадку затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків (ч. 8 статті 191 «Дії уповноважених службових осіб після затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання», ч. 6 статті 208 «Затримання уповноваженою службовою особою» КПК) [8]. У випадку обшуку особи, яка не належить до цієї категорії, йдеться про «*обшук особи*». Тобто наразі є два різні терміни, що часто ототожнюються. Наявність двох понять для позначення одного інституту є наслідком непослідовності законодавця, що створює плутанину у визначенні цих понять. Йдеться про формальне розрізнення за об'єктом, але на практиці на це мало хто звертає увагу. Доцільним було б уживати одне з цих понять поряд з «оглядом речей особи» [12].

Аналіз норм КПК України дає змогу виділити *два випадки, коли працівник поліції може здійснювати обшук особи*: 1) під час затримання особи в порядку статті 208 КПК України

(негайне затримання під час або після скоєння злочину чи за можливості втечі особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину); 2) під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи (якщо є достатні підстави вважати, що особи, які перебувають у помешканні чи іншому володінні, переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження) [8]. В обох випадках повинні дотримуватися вимоги ч. 7 статті 223 КПК України – присутність двох незацікавлених осіб (*понятих*) незалежно від здійснення технічної фіксації та ч. 5 статті 236 КПК України – здійснення особами тієї ж статті [8]; якщо йдеться про обшук особи під час обшуку її житла або іншого володіння особи – в обсязі, необхідному для досягнення його мети й тільки на підставі ухвали слідчого судді на проведення слідчої дії.

Розглянемо тактику проведення поліцейськими поверхневої перевірки. Після затримання правоохоронцем особи з вогнепальною зброєю в руках зазвичай ним проводиться поверхнева перевірка з метою виявлення в затриманій особі зброї чи предметів, які є речовими доказами або які не перебувають в обігу.

Головні положення затриманої особи для проведення поверхневої перевірки: 1) лежачи на животі; 2) стоячи або 3) стоячи на колінах (в тому числі й з упором руками в стіну). З метою попередження нападу особи в процесі поверхневої перевірки поліцейському *забороняється*: 1) засовувати руки в кишені особи; 2) запускати руку через її плече. У разі виявлення небезпечних предметів працівник поліції повинен витягувати їх способом виштовхування або вивертання кишені навиворіт шляхом захоплення за її ближній край. За неможливості витягання небезпечних предметів необхідно надіти особі кайданки або зв'язати її руки, а потім – витягати їх.

Висновки. Провівши в рамках дослідження аналіз різноманітних підходів науковців щодо використання вищезазначених термінів «поверхнева перевірка», «особистий огляд» та «особистий обшук» у законодавстві України, на основі наведених нами аргументів можемо зробити деякі узагальнення:

1) законодавець за відсутності чіткого роз'яснення вищезазначених термінів, а також термінів «свідок» та «понятий» у законодавстві України припускає деякі порушення законотворчої техніки, що створює деяку невизначеність у діяльності Національної поліції щодо забезпечення її підрозділами публічної безпеки;

2) при порівнянні значень термінів «поверхнева перевірка», «особистий огляд» та «особистий обшук» визначено, що вони мають відношення до різних галузей права, тобто є методами врегулювання суспільних відносин відповідно при вчиненні адміністративних правопорушень чи кримінальних злочинів;

3) на відміну від особистого огляду чи особистого обшуку поверхнева перевірка не має процесуального значення, вона є інститутом забезпечення безпеки безпосередньо самих поліцейських під час несення ними служби. Тому її місце в системі правоохоронної діяльності поліцейських обумовлюється тим, що вона може проводитися тільки до особистого огляду чи особистого обшуку, а не навпаки.

Перспективами подальших розробок у цьому напрямку вважається конкретизація специфіки використання категоріального апарату (поверхнева перевірка, особистий огляд, особистий обшук) у правоохоронній діяльності з урахуванням особливостей діяльності підрозділів Національної поліції, Національної гвардії та інших органів МВС України.

Цікавими представляються також дослідження взаємодії (використання) терміну «поверхнева перевірка» із іншими спорідненими категоріями (словосполученнями): перевірка документів особи, затримання особи, застосування до неї заходів примусу (заходів фізичного впливу, спеціальних заходів та вогнепальної зброї).

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року (в редакції від 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.02.2021).
2. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 07.02.2021).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, схвалена Радою Європи від 04.11.1950 р. :ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 06.02.2021).
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права:прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН (Док. ООН А/RES/2200 А (XXI)): ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата доступу: 16.02.2021).
5. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку: прийняті восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з порушниками. Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334#Text (дата звернення: 15.02.2021).
6. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку (затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17 грудня 1979 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282#Text (дата звернення: 05.02.2021).
7. Декларація про поліцію: Резолюція 31-ої сесії Парламентської асамблеї Ради Європи від 08 травня 1979 року № 690 (м. Страсбург). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803/conv/print (дата звернення: 25.02.2021).
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI(зі змінами станом на 14.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 14.02.2021).
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року №8073-Х (зі змінами і доповненнями в редакції від 01.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10#Text> (дата звернення 14.02.2021).
10. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (зі змінами в редакції від 01.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv/page1#Text> (дата звернення: 07.02.2021).
11. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI (зі змінами станом на 01.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 16.02.2021).
12. Радзівон С.М. Правова природа адміністративного огляду, що здійснюється працівниками міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2007. 20 с.